

Deel 13

In het vorige deel hebben we stil gestaan bij het trieste verhaal van Jan Koene (1887). Maar hoe is het nu afgelopen met zijn vriendin Aagje van Geest die bij het overlijden van Jan al zes maanden in verwachting was? Op donderdag 5 december 1907, Sinterklaasdag, beviel zij van een zoon: Albertus. Hij kreeg de achternaam van zijn moeder mee. In het geboorteregister van de gemeente De Lier komen we ook de geboorteakte van Albertus tegen.

Op zaterdag 7 december 1907 komt de Lierse dokter Pieter van der Marel aangifte doen van de geboorte. Burgemeester Cramer is ambtenaar van de burgerlijke stand en hij noteerde alle gegevens. *'Albertus is geboren des middags om 12.00 uur uit Aagje van Geest, zonder beroep en wonende in De Lier, zijnde de comparant aangever, bij de bevalling tegenwoordig geweest'*. Die laatste zin is toch wel een overbodige aanvulling. Er moesten twee getuigen bij de aangifte aanwezig zijn en dat waren in dit geval Bastiaan Zuidervaart, wagenmaker en Anthonie van der Marel, koopman. De naam van de vader werd niet genoemd.

Aagje van Geest bleef niet lang alleen en trouwde op 26 mei 1909 met weduwnaar Gerrit Smits. Hij was schipper van beroep en samen kregen zij nog een heel gezin met Albert als oudste halfbroer. Er zijn verhalen bekend dat de familie Koene de opgroeiende Albert nogal negeerde en van zijn bestaan niet veel wilde weten. Eens per jaar kreeg Albert een paar nieuwe klompen en daar bleef het verder bij. Van oma Koene (Engeltje Bongaards) werd verteld dat zij de kleine jongen altijd nakeek als hij voorbij liep, maar van echt contact was geen sprake. Het zal voor haar niet makkelijk zijn geweest om haar oudste kleinkind van een afstand te moeten zien opgroeien.

De gereedschapskist van Jan Koene kwam dus van de Oudecampsweg terug naar de werkplaats en heeft daar van 1907 tot 1995 vrij onopvallend tussen al het timmerhout gestaan. Bij het opruimen van de werkplaats kwamen we deze kist ook tegen en het trieste verhaal was ons inmiddels in grote lijnen bekend. Timmerman Kees Koene wist ons te vertellen dat de kist altijd onaangeroerd op die plek tegen de zijmuur had gestaan. In het begin kwam niemand aan deze kist want het was volgens Johannes Koene de kist van zijn zoon Jan. Toen later Andries Koene de timmerzaak overnam, was het de kist van zijn oudste broer Jan en niemand kwam daar aan. Kees Koene was de volgende generatie en ook in zijn tijd bleef iedereen van de kist af want die was nog van zijn ome Jan geweest. Op onze vraag of hij wel eens in de kist gezocht had naar persoonlijke herinneringen van Jan Koene, was het antwoord: nee. Hij had het deksel wel eens opgetild en gezien dat er gereedschap in lag, maar meer niet.

Bij het uitzoeken van alle spullen in 1996 is deze kist een keer helemaal leeg gehaald. De kist stond ongeveer 8 centimeter van de muur af en bij het naar voren schuiven, bleef er een wand van opgestapeld stof staan. Een stapel stof die misschien wel in vele tientallen jaren was opgebouwd omdat de kist niet eerder van zijn plaats was geweest. Onze nieuwsgierigheid was te groot. Zouden er nog documenten of brieven onderin de kist liggen? Maar nee, die vonden we niet. Alleen lagen er een paar bidprentjes onderin de kist, een duidelijke verwijzing naar zijn katholieke opvoeding.

Verrassend was dat er in de kist ook een complete doos met biljartkrijtjes lag. Was dit om het gereedschap droog te houden? Maar daar gebruik je geen duur krijt voor. Of was het bedoeld om smetdraadjes mee te krijten? Maar we troffen geen lijntjes in het krijt aan. Het meest waarschijnlijke is, dat hij af en toe biljartte in de nabijgelegen herberg De Gouden Leeuw of in de daar recht tegenover gelegen herberg 'De Swaan'. Mochten zijn ouders het niet weten of was de kist een gemakkelijke bergplaats?

Verder was de kist tot aan het deksel toe gevuld met gereedschap en allerlei kleine handige hulpmiddelen. De inhoud is volledig geïnventariseerd en daarna werd alles weer netjes op dezelfde plek gelegd. Na de restauratie kreeg deze kist z'n oorspronkelijke plaats langs de muur weer terug.

Ten tijde van het overlijden van Jan Koene in 1907 woonden Andries Bongaards en Neeltje Kool met hun kinderen nog steeds in het huisje achter de werkplaats. De gezondheid van Andries ging steeds meer achteruit en het feit dat hij graag een slokje lustte, zal daar zeker aan bijgedragen hebben. Op 17 januari 1910 overleed Andries op de leeftijd van 65 jaar. Buurman Cornelis van Loenen, hij was nachtwaker van beroep en woonde waar nu de poelier is gevestigd, deed samen met Cornelis van den Dool, herbergier van 'De Swaan', aangifte van het overlijden van Andries. Op het moment van overlijden was zijn vrouw Neeltje Kool net drie maanden in verwachting van het tiende kind. Antonie Bongaards werd in augustus 1910 geboren en heeft zijn vader dus nooit gekend. Van de oudste kinderen is bekend dat zij nog een blauwe maandag in de timmerzaak hebben gewerkt, maar ze hadden het niet erg naar hun zin. Zij kozen uiteindelijk voor heel andere beroepen. De kinderen uit dit gezin van Andries Bongaards en Neeltje Kool behandelen we op een later moment.

Nadat Andries Bongaards in 1910 was overleden, ging de gezondheid van zijn oudere broer Willem ook achteruit. Willem had hetzelfde probleem als zijn broer en hield ook te veel van een slokje. Hij overleed op 12 januari 1912 in het ziekenhuis in Delft op 72-jarige leeftijd. Voor Johannes Koene ontstond er een bijzondere situatie omdat, zo kort na elkaar, zijn twee zwagers en medefirmanten waren overleden. Nu kreeg hij te maken met de twee weduwen: Neeltje Kool en Fransina Augustinus. Kort na het overlijden van Willem in 1912 werd door de notaris de nalatenschap van beide broers Bongaards opgesteld. Johannes Koene wilde verder met het timmerbedrijf en hij moest dus het aandeel van zijn twee overleden zwagers in de timmerzaak overnemen en verrekenen met de twee weduwen.

Dit moment, de overname van de timmerzaak door Johannes Koene in 1912, heeft later tot spanning en onbegrip geleid bij de familie Bongaards. Wat was namelijk het geval?

Voor de buitenwereld leek de timmerzaak een florerend bedrijf te zijn zonder financiële problemen. De twee weduwnaars mochten er dus redelijkerwijs op rekenen dat zij, na verkoop van de timmerzaak aan zwager Johannes Koene, allebei hun rechtmatige deel van de getaxeerde waarde tegemoet konden zien. Maar toen de notaris alle bezittingen en schulden op papier had gezet, bleek dat er voor de twee weduwnaars slechts een heel klein bedrag was overgebleven. Het leek wel op een footje dat bij de familie Bongaards op heel veel onbegrip kon rekenen. Het uitbetaalde bedrag was slechts een paar honderd gulden!

Hoe was dat toch mogelijk? Binnen de familie Bongaards leefde in die tijd de opvatting dat Johannes Koene de timmerzaak voor een appel en een ei had overgenomen, eigenlijk had 'ingepikt.' Tot aan de jaren '90 van de vorige eeuw kon dit moment uit 1912 nog tot hele felle reacties binnen de familie Bongaards leiden. In het volgende deel gaan we hier verder op in.

Jan den Hoed